

Czuły Opiekun

Bezpłatna ściągawka praktyczna

ŚCIĄGAWKA PRAKTYCZNA 1

Opiekunka seniora – rola, obowiązki i dobra komunikacja

Jak rozpocząć pracę, ustalić zasady,
budować zaufanie i współpracować
z seniorem oraz jego rodziną

Spis treści

Główny cel ściągowki 3

CZĘŚĆ I. Rola opiekunki seniora 4

Rozdział 1. Na czym polega domowa opieka nad seniorem 4

Rozdział 2. Potrzeby seniora 4

Rozdział 3. Samodzielność seniora 5

CZĘŚĆ II. Zakres obowiązków 6

Rozdział 4. Standardowe obowiązki opiekunki 6

Rozdział 5. Obowiązki standardowe, dodatkowe i wyłączone 6

Rozdział 6. Opieka a prowadzenie domu 7

Rozdział 7. Zakupy, pieniądze i paragony 7

Rozdział 8. Formy pracy 8

CZĘŚĆ III. Rozpoczęcie współpracy 9

Rozdział 9. Informacje, które trzeba poznać przed pierwszym dyżurem 9

Rozdział 10. Pierwszy kontakt z seniorem 9

Rozdział 11. Ustalanie obowiązków z rodziną 10

CZĘŚĆ IV. Komunikacja z seniorem 11

Rozdział 12. Senior to dorosły człowiek 11

Rozdział 13. Zanim odpowiesz — rozpoznaj przyczynę 11

Rozdział 14. Słowa budujące współpracę 11

Rozdział 15. Słowa wywołujące opór 12

Rozdział 16. Odmowa pomocy 12

Rozdział 17. Złość, milczenie i trudne emocje 12

Rozdział 18. Niedosłuch, problemy z mową i bólem 13

Rozdział 19. Mowa ciała opiekunki 13

CZĘŚĆ V. Komunikacja z rodziną i dokumentacja 14

Rozdział 20. Jak informować rodzinę 14

Rozdział 21. Raport z dyżuru 14

Załączniki do ściągowki 1 15

Główny cel ściągawki

Ta ściągawka przygotowuje opiekunkę do wejścia do domu seniora. Odpowiada na siedem podstawowych pytań: kim jest opiekunka, za co odpowiada, czego nie wolno jej robić, jak poznać seniora, jak z nim rozmawiać, jak ustalić współpracę z rodziną i jak przekazywać informacje po dyżurze.

Obowiązki i komunikacja są omówione razem, ponieważ większość konfliktów w opiece domowej nie wynika z braku dobrej woli, lecz z niejasnych ustaleń i nieprawidłowego sposobu rozmowy.

CZĘŚĆ I. Rola opiekunki seniora

Rozdział 1. Na czym polega domowa opieka nad seniorem

Cele opieki domowej

- Bezpieczeństwo — priorytet nadrzędny wobec innych zadań.
- Pomoc w codziennym funkcjonowaniu, a nie zastępowanie seniora we wszystkim.
- Zachowanie możliwie dużej samodzielności seniora.
- Szacunek dla godności i podmiotowości seniora.
- Bieżąca obserwacja zmian stanu zdrowia i samopoczucia.

Pomaganie a wyręczanie

Opiekunka rozróżnia pięć różnych ról, w które łatwo wejść przez przyzwyczajenie:

- Pomaganie — wspiera czynność, którą senior wykonuje sam.
- Wyręczanie — przejmując czynność, którą senior mógłby jeszcze wykonać; stosować tylko gdy naprawdę konieczne.
- Kontrolowanie — pilnuje bezpieczeństwa, nie narzucając decyzji.
- Pielęgnowanie — czynności higieniczne i pielęgnacyjne w zakresie opieki, nie medycyny.
- Leczenie — poza zakresem obowiązków opiekunki (patrz rozdział 5).

Rutyna i tempo pracy

- Stała rutyna i przewidywalność dnia obniżają lęk i opór seniora.
- Dobra opieka nie polega na liczbie wykonanych prac, lecz na jakości i bezpieczeństwie.
- Tempo czynności dostosowane do seniora, nie do planu opieki.
- Sprawczość seniora ma pierwszeństwo — pomoc nie powinna jej odbierać.

Rozdział 2. Potrzeby seniora

Rodzaje potrzeb

- Potrzeby fizyczne: higiena, posiłki, ruch, sen.
- Bezpieczeństwo — fizyczne i emocjonalne.
- Prywatność — również w małym mieszkaniu.
- Wpływ na własne życie — prawo do decydowania o sobie.
- Szacunek — traktowanie jak dorosłego człowieka.
- Rozmowa i obecność — kontakt, nie tylko czynności.
- Zachowanie własnych przyzwyczajeń i rytuałów.
- Odpoczynek — również od opieki.
- Bycie traktowanym jak dorosły, niezależnie od stanu zdrowia.

Wpływ choroby na zachowanie

- Choroba i utrata sprawności często zmieniają zachowanie seniora — drażliwość, wycofanie, lęk to najczęściej objaw sytuacji, nie charakteru.
- Nowe, niecharakterystyczne zachowanie to sygnał do obserwacji, nie do oceny moralnej.

Rozdział 3. Samodzielność seniora

Granice pomocy

- Nie wykonywać za seniora tego, co może zrobić sam — nawet jeśli trwa to dłużej.
- Rozpoznać zakres możliwości: obserwacja pierwszych dni pokazuje, co senior robi bez pomocy.
- Pomoc częściowa (asysta) vs pomoc pełna (wykonanie za seniora) — stosować pomoc częściową jako zasadę.
- Dostosować tempo czynności do możliwości seniora.

Drobne wybory jako narzędzie samodzielności

Pozostawienie wyboru buduje poczucie kontroli nawet przy dużej zależności fizycznej:

- Wybór ubrania.
- Wybór posiłku spośród 2 opcji.
- Pora kąpieli w miarę możliwości.
- Forma spędzania czasu.

Kiedy samodzielność staje się ryzykiem

- Rozpoznać moment, gdy samodzielne działanie zagraża bezpieczeństwu (np. samodzielne wstawanie po upadku, gotowanie bez nadzoru przy demencji).
- Ograniczać ryzyko środkami najmniej inwazyjnymi (uchwyty, mata antypoślizgowa, obecność w pobliżu), nie zakazem.
- Gdy senior przecenia swoje możliwości: nie kłócić się, zaproponować wspólne wykonanie czynności.
- Rozmowę o potrzebie większego wsparcia prowadzić spokojnie i konkretnie, najlepiej z udziałem rodziny.

CZĘŚĆ II. Zakres obowiązków

Rozdział 4. Standardowe obowiązki opiekunki

Higiena i czynności pielęgnacyjne

- Pomoc przy codziennej higienie.
- Pomoc przy ubieraniu i rozbieraniu.
- Pomoc w korzystaniu z toalety.
- Pomoc przy wstawaniu i poruszaniu się.

Żywnienie

- Przygotowywanie posiłków dla seniora.
- Pomoc przy jedzeniu, jeśli potrzebna.
- Dbanie o odpowiednie nawodnienie w ciągu dnia.

Zdrowie i bezpieczeństwo

- Przypominanie o lekach zgodnie z ustalonym planem — bez podejmowania decyzji o leczeniu.
- Towarzyszenie podczas spaceru.
- Towarzyszenie podczas wizyt i badań.
- Bieżąca obserwacja samopoczucia i informowanie rodziny o zmianach.

Kontakt i przestrzeń seniora

- Rozmowa i aktywizacja seniora w ciągu dnia.
- Lekkie prace porządkowe dotyczące przestrzeni seniora (patrz rozdział 6).
- Pranie odzieży i pościeli seniora.
- Zakupy dla seniora w ramach ustalonego budżetu.
- Prowadzenie krótkiej dokumentacji dyżuru (patrz rozdział 21).

Rozdział 5. Obowiązki standardowe, dodatkowe i wyłączone

Jasny podział zakresu obowiązków to podstawowe narzędzie zapobiegania konfliktom z rodziną i przeciążeniu opiekunki.

Tabela zakresu obowiązków

Obowiązki standardowe	Obowiązki dodatkowe (wymagają osobnych ustaleń / dopłaty)	Poza rolą opiekunki (zadania medyczne i inne)
Codzienna opieka i higiena Posiłki i nawodnienie Towarzystwo, rozmowa Lekkie porządki w przestrzeni seniora Bezpieczeństwo Prosta obserwacja stanu	Większe zakupy Gotowanie dla innych domowników Gruntowne sprzątanie Opieka nad zwierzęciem Dodatkowe wyjścia i wizyty Opieka nocna Dłuższy czas pracy Dodatkowe pranie Pomoc przy dokumentach	Decyzje medyczne, zmiana leczenia, diagnozowanie Zastrzyki bez kwalifikacji, kroplówki, cewnikowanie Skomplikowane opatrunki Rehabilitacja bez zaleceń specjalisty Ciężki transfer bez sprzętu / drugiej osoby Zarządzanie majątkiem, decyzje prawne Podpisywanie dokumentów w imieniu seniora

Zasada stosowania podziału

- Obowiązki standardowe wykonuje się bez dodatkowych ustaleń — to podstawa umowy.
- Obowiązki dodatkowe wymagają zgody opiekunki i osobnego ustalenia stawki lub czasu pracy.
- Zadania spoza roli opiekunki należy odmówić — również gdy prosi o nie rodzina lub senior.
- Opieka jest zawsze oddzielona od czynności medycznych, ciężkich prac fizycznych i obowiązków wobec innych domowników.

Rozdział 6. Opieka a prowadzenie domu

Co obejmują lekkie porządki

- Sprzątanie przestrzeni bezpośrednio używanej przez seniora.
- Kuchnia — porządek po przygotowaniu posiłku.
- Łazienka — porządek po wykonaniu higieny.
- Pranie rzeczy seniora i zmiana pościeli.

Czego nie obejmuje standardowa opieka

- Mycie okien, generalne porządki, sprzątanie całego domu.
- Prace remontowe, ogród, piwnica, strych.

Reakcja na dokładanie obowiązków

- Stopniowe dokładanie zadań poza ustalony zakres zgłaszać od razu, zanim stanie się normą.
- Zaproponować rodzinie ponowne ustalenie zakresu obowiązków (rozdział 11).
- Każde nowe stałe zadanie wymaga rozmowy o zmianie stawki lub czasu pracy przed jego podjęciem.

Rozdział 7. Zakupy, pieniądze i paragony

Zasady finansowe

- Ustalić na starcie, kto przekazuje środki na zakupy i w jakiej formie.
- Sporządzać listę zakupów przed wyjściem.
- Trzymać się ustalonego budżetu.
- Płatność gotówką lub kartą seniora — zgodnie z ustaleniami rodziny.
- Zasady używania karty ustalić pisemnie; nie zapisywać PIN-u bez wyraźnej zgody i zasad przechowywania.
- Przechowywać wszystkie paragony i rozliczać resztę po każdym zakupach.

Sytuacje szczególne

- Zakupy opłacone przez opiekunkę z własnych środków — zwrot rozliczać niezwłocznie, z paragonem.
- Brak pieniędzy na zakupy — zgłosić rodzinie przed dokonaniem zakupu, nie po fakcie.
- Senior chce przekazać opiekunce dużą kwotę lub prezent — poinformować rodzinę, zachować przejrzystość sytuacji.
- Podejrzenie pomyłki finansowej — zgłosić od razu i udokumentować, dla ochrony obu stron.
- Prowadzenie prostego formularza rozliczenia zakupów chroni opiekunkę przed niesłusznym podejrzeniem (załącznik nr 5).

Rozdział 8. Formy pracy

Rodzaje dyżurów

- Opieka godzinowa.
- Dyżur dzienny, wieczorny, nocny.
- Opieka weekendowa.
- Opieka z zamieszkaniem.
- Opieka zastępcza (na czas nieobecności stałej opiekunki).

Organizacja czasu pracy

- Przy krótkim dyżurze ustalić priorytety zadań na początku, nie w trakcie.
- Obecność w domu z zamieszkaniem nie oznacza pracy przez 24 godziny — przerwy i czas odpoczynku należą do warunków pracy.
- Przekazanie dyżuru kolejnej osobie odbywa się na podstawie raportu (rozdział 21), nie tylko ustnie.
- Przed wyjściem opiekunka kończy zadania bieżące i zostawia seniora w bezpiecznej sytuacji.

CZĘŚĆ III. Rozpoczęcie współpracy

Rozdział 9. Informacje, które trzeba poznać przed pierwszym dyżurem

Stan zdrowia i sprawności

- Dane seniora i stan sprawności ogólnej.
- Choroby przewlekłe i alergie.
- Leki i harmonogram ich podawania.
- Dieta i ewentualne problemy z połykaniem.
- Sposób poruszania się i używany sprzęt pomocniczy.
- Historia upadków.
- Problemy z pamięcią.
- Nietrzymanie moczu lub stolca, jeśli występuje.

Rytm dnia i komunikacja

- Zwyczaje higieniczne seniora.
- Rytm dnia: godziny posiłków, drzemki, nocne wstawanie.
- Sposób komunikowania bólu przez seniora.
- Zachowania, które mogą być trudne — poznać je zawczasu, by nie reagować zaskoczeniem.

Kontakty i decyzje

- Numery kontaktowe do rodziny i osób decyzyjnych.
- Kiedy informować rodzinę, a kiedy wystarczy odnotować w raporcie.
- Kiedy korzystać z numeru 112.
- Gdzie znajdują się ważne dokumenty.
- Kto podejmuje decyzje dotyczące opieki, gdy senior nie może sam decydować.

Rozdział 10. Pierwszy kontakt z seniorem

Zasady pierwszego spotkania

- Przedstawić się i wyjaśnić cel obecności w prostych słowach.
- Zapytać o preferowaną formę zwracania się (per Pan/Pani, imię).
- Poznać rytm dnia, zanim zaproponuje się jakiegokolwiek zmiany.
- Nie narzucać zmian i nie oceniać mieszkania ani stylu życia.
- Nie przesłuchiwać seniora — pytania zadawać stopniowo, w naturalnym tempie rozmowy.
- Rozpoznać obawy seniora związane z obecnością nowej osoby w domu.

Budowanie przewidywalności od pierwszego dnia

- Ustalić razem z seniorem sposób proszenia o pomoc.
- Zapowiadać każdą czynność, zanim się ją wykona.
- Pytać o zgodę przed każdą czynnością przy ciele seniora.
- Respektować odmowę — nawet jeśli czynność wydaje się konieczna (patrz rozdział 16).

Cel pierwszego kontaktu: senior ma poczuć, że opiekunka jest spokojna, nie narzuca się i chce poznać jego dotychczasowy sposób życia.

Rozdział 11. Ustalanie obowiązków z rodziną

Zakres i harmonogram

- Godziny i dni pracy.
- Najważniejsze zadania oraz zadania wykonywane codziennie i okresowo.
- Zadania wyłączone (patrz rozdział 5).
- Zasady zastępstw i kontaktu poza godzinami pracy.

Finanse i zdrowie

- Zasady zakupów i rozliczeń pieniędzy.
- Sposób podawania leków.
- Transport seniora i udział w wizytach lekarskich.
- Zasady opieki nocnej i dodatkowych godzin pracy.

Sytuacje nagłe i formalności

- Ustalić procedurę na wypadek sytuacji nagłych.
- Ustalić formę prowadzonej dokumentacji.
- Ustalić zasady wynagrodzenia za zadania dodatkowe przed ich podjęciem.
- Zaplanować ponowną rozmowę o ustaleniach po pierwszym tygodniu pracy.
- Potwierdzić ustalenia formularzem zakresu obowiązków (załącznik nr 1), podpisanym lub potwierdzonym wiadomością.

CZĘŚĆ IV. Komunikacja z seniorem

Rozdział 12. Senior to dorosły człowiek

Zasady podstawowe

- Godność seniora obowiązuje niezależnie od stanu zdrowia czy sprawności.
- Zakaz infantylizacji: bez zdrobnień, bez przesadnie słodkiego tonu.
- Nie mówić o seniorze w trzeciej osobie w jego obecności.
- Nie decydować za seniora bez pytania.
- Unikać chwalenia w sposób protekcjonalny.

Ton i granice

- Utrzymywać normalny ton głosu, jak w rozmowie z dorosłym.
- Zwracać się bezpośrednio do seniora, nie przez pośredników.
- Pytać o zgodę przed każdą czynnością.
- Szanować prywatność seniora.
- Zachowywać tajemnicę dotyczącą spraw seniora wobec osób postronnych.

Rozdział 13. Zanim odpowiesz — rozpoznaj przyczynę

Możliwe przyczyny trudnego zachowania

- Ból, lęk, wstyd, zmęczenie.
- Niedosłuch lub niezrozumienie polecenia.
- Brak zaufania do opiekunki.
- Pośpiech ze strony opiekunki.
- Utrata poczucia kontroli, dezorientacja, demencja.
- Zły nastrój, nadmiar bodźców.

Trzy pytania kontrolne przed reakcją

- Czy senior mnie usłyszał?
- Czy rozumie, co chcę zrobić?
- Czy za reakcją stoi ból, strach lub wstyd?

Rozdział 14. Słowa budujące współpracę

Zasady dobrej komunikacji

- Zapowiadać czynność, zanim się ją wykona.
- Proponować, nie wydawać poleceń.
- Dawać dwie proste możliwości do wyboru zamiast pytań otwartych.
- Pytać o preferencje.
- Potwierdzać emocje seniora, zanim przejdzie się do działania.
- Tłumaczyć spokojnie, krótkimi zdaniami — jedna informacja naraz.
- Zostawiać czas na odpowiedź.
- Powtarzać polecenie bez irytacji, tym samym tonem.

Rozdział 15. Słowa wywołujące opór

Poniższe sformułowania i zachowania zwiększają opór seniora i niszczą zaufanie — należy ich unikać bez wyjątku:

Zwroty do unikania

- „Musi Pan”, „Proszę nie dyskutować”.
- „Znowu Pan zapomniał”, „Przecież już mówiłam”.
- „Niech Pan nie przesadza”, „W Pana wieku to normalne”.
- „Rodzina kazała”, „Nie mamy czasu”.

Zachowania do unikania

- Straszanie domem opieki.
- Zawstydzanie, ironia, krzyk, groźby.
- Dyskutowanie o tym, kto ma rację, zamiast rozwiązania sytuacji.

Rozdział 16. Odmowa pomocy

Prawo seniora do odmowy

- Senior ma prawo odmówić kąpieli, jedzenia, picia, leków, spaceru, zmiany ubrania czy skorzystania z toalety.
- Pierwszy krok to sprawdzenie przyczyny odmowy, nie przełamywanie oporu.

Postępowanie przy odmowie

- Zrobić przerwę i wrócić do tematu później, zmieniając sposób proponowania.
- Nie przymuszać seniora do żadnej czynności.
- Odnotować odmowę w raporcie z dyżuru (rozdział 21).
- Poinformować rodzinę, gdy odmowa dotyczy leków, jedzenia/picia lub się powtarza.
- Odmowa staje się zagrożeniem, gdy dotyczy leków ratujących życie, odwodnienia lub sytuacji niebezpiecznej
  - wtedy kontakt z rodziną lub 112 jest natychmiastowy.

Rozdział 17. Złość, milczenie i trudne emocje

Reakcja opiekunki na złość seniora

- Nie brać złości seniora do siebie.
- Zachować spokojny ton, nie podnosić głosu.
- Nie blokować seniorowi drogi, zwiększyć dystans fizyczny.
- Ograniczyć bodźce (hałas, światło, liczbę osób w pomieszczeniu).
- Sprawdzić, czy przyczyną nie jest ból.

Trudne rozmowy

- Senior milczący, smutny lub płaczący — towarzyszyć bez wymuszania rozmowy.
- Senior mówiący, że jest ciężarem — nie zbywać tematu, wysłuchać.
- Rozmowa o samotności, stracie i śmierci — prowadzić bez banalizowania i bez unikania tematu.
- Poinformować rodzinę o wyraźnym pogorszeniu nastroju.
- Zgłosić potrzebę konsultacji specjalisty, gdy stan emocjonalny się utrzymuje lub pogłębia.

Rozdział 18. Niedosłuch, problemy z mową i bólem

Komunikacja przy niedosłuchu

- Podchodzić od przodu, utrzymywać kontakt wzrokowy.
- Mówić wyraźnie, ale naturalnie — nie krzyczeć.
- Ograniczyć hałas otoczenia.
- Sprawdzić, czy aparat słuchowy jest włączony i sprawny.
- Dać czas na odpowiedź.

Komunikacja po udarze i przy trudnościach z mową

- Stosować pytania zamknięte (tak/nie).
- Korzystać z gestów i plansz komunikacyjnych, jeśli są dostępne.

Rozpoznawanie bólu bez słów

- Zaciśnięte dłonie.
- Grymas twarzy.
- Ochronne ustawienie ciała.
- Wycofanie się przy dotyku.

Rozdział 19. Mowa ciała opiekunki

Elementy komunikacji niewerbalnej

- Ton głosu i tempo ruchów — spokojne, przewidywalne.
- Mimika i pozycja ciała.
- Unikać stania nad seniorem — siadać na podobnej wysokości.
- Utrzymywać kontakt wzrokowy.
- Zapowiadać dotyk, zanim nastąpi.
- Szanować granice fizyczne seniora.
- Odsunąć się natychmiast na sygnał braku zgody.

Napięcie ciała, zaciskanie dłoni, odsuwanie się i unikanie wzroku mogą komunikować ból, lęk lub wstyd, nawet gdy senior nic nie mówi.

CZĘŚĆ V. Komunikacja z rodziną i dokumentacja

Rozdział 20. Jak informować rodzinę

Zasada: fakty zamiast ocen

- Podawać konkretną godzinę zdarzenia.
- Opisać, co się wydarzyło i co zauważyła opiekunka.
- Opisać, co opiekunka zrobiła i jak senior zareagował.
- Podać aktualny stan seniora.
- Jasno określić, czego opiekunka potrzebuje od rodziny.

Rozróżnienie pilności

- Informacja pilna — przekazywana od razu (telefon/wiadomość).
- Informacja bieżąca — przekazywana po dyżurze, w raporcie.

Trudne tematy w komunikacji z rodziną

- Odmowę opisywać faktami, nie oceną seniora.
- Zmianę zachowania zgłaszać opisowo, z przykładem.
- Problemy z higieną zgłaszać rzeczowo, bez obwiniania.
- Kończące się leki zgłaszać z wyprzedzeniem.
- Zagrożenia w domu zgłaszać bez oskarżania konkretnych osób — opisując fakt i ryzyko.

Rozdział 21. Raport z dyżuru

Raport z dyżuru to podstawowe narzędzie przekazania informacji kolejnej osobie oraz rodzinie. Powinien być krótki, konkretny i sporządzany po każdym dyżurze.

Stały zakres raportu z dyżuru

Kategoria	Co odnotować
Godziny dyżuru	Czas rozpoczęcia i zakończenia
Samopoczucie	Ogólny stan, nastrój, poziom energii
Posiłki i płyny	Co i ile zjedzone/wypite, odmowy
Leki	Podane zgodnie z planem, odmowy, uwagi
Toaleta / higiena	Wypróżnienie, wykonana higiena
Aktywność / sen	Spacer, aktywności, drzemki, sen w nocy
Ból / zachowanie	Sygnały bólu, zdarzenia, zmiany zachowania
Kontakt z rodziną	Czy i o czym poinformowano
Do obserwacji / zadania dalej	Co sprawdzić, co zrobić na następnym dyżurze

Załączniki do ściągawki 1

Poniższe materiały są gotowymi narzędziami pracy — do wydrukowania i wypełniania odręcznie, lub do skopiowania jako szablon elektroniczny.

Załącznik 1. Formularz zakresu obowiązków

Pole	Wpis / uwagi
Imię i nazwisko opiekunki	
Imię i nazwisko seniora	
Adres	
Data rozpoczęcia współpracy	
Forma pracy (godzinowa / dyżur / z zamieszkaniem)	
Godziny i dni pracy	
Zadania wykonywane codziennie	
Zadania wykonywane okresowo	
Zadania wyłączone (patrz załącznik 6)	
Zasady zakupów i rozliczeń	
Zasady zastępstw	
Kontakt w sytuacjach pilnych	
Data ponownej rozmowy o ustaleniach	
Podpis / potwierdzenie opiekunki	
Podpis / potwierdzenie rodziny	

Załącznik 2. Karta pierwszego spotkania

Pole	Wpis / uwagi
Data spotkania	
Preferowana forma zwracania się do seniora	
Pierwsze wrażenia i obserwacje	
Zauważone obawy seniora	
Dotychczasowy rytm dnia (skrót)	
Ustalony sposób proszenia o pomoc	
Tematy do doprecyzowania z rodziną	

Pole	Wpis / uwagi
Uwagi dodatkowe	

Załącznik 3. Karta informacji o seniorze

Pole	Wpis / uwagi
Imię i nazwisko	
Data urodzenia	
Choroby przewlekłe	
Alergie	
Leki stałe (skrót — pełna lista w osobnej karcie)	
Dieta i ograniczenia żywieniowe	
Sposób poruszania się	
Sprzęt pomocniczy	
Historia upadków	
Problemy z pamięcią	
Kontakt do rodziny	
Kontakt do lekarza rodzinnego	
Miejsce przechowywania dokumentów	
Osoba podejmująca decyzje dotyczące opieki	

Załącznik 4. Wzór raportu z dyżuru

Pole	Wpis / uwagi
Data i godziny dyżuru	
Samopoczucie ogólne	
Posiłki	
Płyny	
Leki (podane / odmowa)	
Toaleta i wypróżnienie	
Higiena	
Aktywność	

Pole	Wpis / uwagi
Sen / drzemki	
Ból	
Zachowanie	
Zdarzenia szczególne	
Kontakt z rodziną (co i kiedy)	
Rzeczy wymagające dalszej obserwacji	
Zadania dla kolejnej osoby	

Załącznik 5. Formularz zakupów i rozliczeń

Pole	Wpis / uwagi
Data	
Lista zakupów	
Ustalony budżet	
Kwota otrzymana	
Kwota wydana	
Reszta zwrócona	
Paragon dołączony (tak / nie)	
Podpis opiekunki	
Potwierdzenie rodziny	
Uwagi	

Załącznik 6. Lista zadań wyłączonych

Zadania poza rolą opiekunki — do wydrukowania i trzymania jako punkt odniesienia w razie wątpliwości.

- ☐ Decyzje medyczne, zmiana leczenia, diagnozowanie
- ☐ Zastrzyki bez kwalifikacji, kroplówki, cewnikowanie
- ☐ Skomplikowane opatrunki
- ☐ Prowadzenie rehabilitacji bez zaleceń specjalisty
- ☐ Ciężki transfer bez sprzętu lub drugiej osoby
- ☐ Zarządzanie majątkiem seniora
- ☐ Podejmowanie decyzji prawnych
- ☐ Podpisywanie dokumentów w imieniu seniora
- ☐ Mycie okien i generalne porządki całego domu

- ☐ Prace remontowe, ogród, piwnica, strych
- ☐ Gotowanie dla innych domowników bez osobnych ustaleń
- ☐ Opieka nad zwierzęciem bez osobnych ustaleń

Załącznik 7. Miniściągą spokojnej komunikacji

Zamiast tego	Powiedz raczej
„Musi Pan to teraz zrobić”	„Czy zrobimy to teraz, czy woli Pan za chwilę?”
„Przecież już mówiłam”	Spokojnie powtórzyć tym samym tonem, bez komentarza
„Niech Pan nie przesadza”	„Rozumiem, że to trudne. Porozmawiajmy o tym.”
„Nie mamy czasu”	„Zróbmy to teraz, krok po kroku.”
„Znowu Pan zapomniał”	Spokojne przypomnienie, bez odnoszenia się do zapomnienia
„W Pana wieku to normalne”	Zapytać wprost, co dolega, zamiast bagatelizować
„Rodzina kazała”	„Ustaliliśmy to razem, żeby było Panu wygodniej”
Straszenie domem opieki	Rozmowa o realnych obawach seniora

Załącznik 8. Przykładowe dialogi

Sytuacja: Senior odmawia kąpieli

Opiekunka: Dzień dobry, przygotowałam ciepłą wodę do kąpieli. Może Pan sam zdecydować, czy teraz, czy za pół godziny.

Senior: Nie chcę się dzisiaj kąpać.

Opiekunka: Rozumiem. Wrócę do tego za chwilę — proszę dać znać, jeśli zmieni Pan zdanie.

Sytuacja: Senior nie poznaje opiekunki

Senior: Kim Pani jest? Co Pani tu robi?

Opiekunka: Nazywam się Anna, pomagam Panu dzisiaj w domu. Usiądźmy razem na chwilę.

Sytuacja: Pierwsze wejście do domu seniora

Opiekunka: Dzień dobry, nazywam się Anna. Będę dziś Panu pomagać. Jak wolałby Pan, żebym się do Pana zwracała?

Senior: Może Pan Tadeusz.

Opiekunka: Dobrze, Panie Tadeuszu. Proszę opowiedzieć mi, jak zwykle wygląda Pana dzień.

Załącznik 9. Checklista pierwszego tygodnia pracy

- ☐ Poznano rytm dnia seniora
- ☐ Ustalono sposób proszenia o pomoc
- ☐ Omówiono zakres obowiązków z rodziną
- ☐ Sprawdzone aktualną listę leków
- ☐ Poznano numery kontaktowe do rodziny i lekarza
- ☐ Sprawdzone lokalizację ważnych dokumentów
- ☐ Ustalono zasady zakupów i rozliczeń
- ☐ Przeprowadzono pierwszą rozmowę podsumowującą po tygodniu

- ☐ Senior zna imię i rolę opiekunki
- ☐ Opiekunka zna zadania wyłączone ze swojego zakresu